

יו"ל לקראת מבחן "דרשו"
על הדף היומי, שיתקיים
אי"ה ביום שישי יד בשבט.

סיכום הדף

סיכומי גפ"ת בהירים על סדר הדף

בבא מליעא

קה – קיט

- לפניך סיכום שמטרתו **לסדר** את עיקרי הדברים העולים מן הגמרא; - חילוקי ופרטי דינים.
- חילוקי הטעמים.
- דינים טעמים והלכות העולים מן התוס'.
- בכל מקום שנסמן כזה « מופיעה ההלכה.
- דברי רש"י שאין עליהם חולק שולבו בדברי הגמ' ללא ציון.

לע"נ סבתי מרת חנה ע"ה בת הגה"צ ר' שלום לופס ז"ל

נדפס על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת

©

כל הזכויות שמורות
להערות והארות, תרומות והנצחות:
יוסף אוהנה
ברזיל 101 ירושלים
054-8416200

פקס: 1532-6521811
דוא"ל: 6521811@gmail.com

קה

- עיסקא - שלישי בשכר לבעלים וחצי הפסד לבעלים, כדי שלא יהיה ריבית.
- ב' שקיבלו עיסקא - לא מצי חד מיניהו למיהדר, ואף אם יתן לו הפסדו אם יפסיד, דמזלא דתרי עדיף. תוס': מקבל עיסקא - יכול לחזור בו, דפועל חוזר אפילו בחצי היום.
- נותן עיסקא - לא מצי למיהדר ביה, דנתן לו זכות והשליטו על זה.
- חייב המקבל והחוכר לנכש ואין יכול לומר החוכר אחרושי אחר הקצירה, כיון שהקרקע מעלת עשבים וזרע שנפל נקלט ויצמח אח"כ.
- המקבל שדה ולא עשתה (אבל חוכר אין צריך לעבוד כיון שבין כך משלם):
- לרבנן - חייב לעבוד אא"כ עשתה פחות משיעור כרי.
- לדבי ר' ינאי - היינו סאתים יותר מן ההוצאה.
- לר' יוסי בר חנינא - ג' סאין.
- לרבי יהודה - חייב לטפל כל שעשתה כדי נפילה (זרע שמפזרים) - והוא ד' סאין לכור זרע. ובמקום גרוע - ח' סאין לכור זרע. וספק אם היינו במפולת יד או שוורים.
- זיתים שאין בהם יותר מד' קבין שמן לכור: לב"ה - אינן אוכל לקבלת טומאה.
- לב"ש - הוו אוכל.
- כל מה שכוחו רע אינו חוצץ מפני הטומאה;
- אילן - שאין בעיקרו לחוק רובע קב.
- ענף - שנכנס בכף יד של אדם.
- אדם - שכשורוכב עליו ארכובותיו נוקשות. תוס': ומיירי בנכרי או בישראל עם הרבה בגדים, דאל"ה טמא אף אם אין כוחו רע דנטמא מהתחתון ע"י טומאה בחיבורים.
- בהמה - שמנתזת גללים כשורוכבים עליה.
- תפילין של ראש; לתנא קמא - אסור להניח עליהן משאוי שמתמעכות דהיינו משאוי של ד' קבין.
- לר' שילא - אסור אפילו מטפחת, והיינו כריבעא דריבעא דפומבריתא (שיעור מועט).
- משאוי בזמן התפילה - פחות מד' קבין מפשילו לאחוריו, ד' קבין מניח ע"ג קרקע שהכובד מונע כוונה.

קו

- חכר ונשדפה השדה; אם לא זרע: חייב (אינו מנכה לו מחכורו), דאמרינן אם היה זורע לא היה נשדף.
- זרע ולא צמח: חייב, דא"ל מזלך גרם. ואפי' נשדפו כל שדות המחכיר, דא"ל אי משום מזלי הוה משתייר לי פורתא. נשדפו ד' שדות שסביבו, וי"א רוב שדות הבקעה: לרבנן - מנכה לו מחכורו, דמכת מדינה היא. ואם נשדפו גם כל השדות של החוכר אמרינן דמזלו גרם וחייב. « וכן הלכה.
- לרבי יהודה - תמיד חייב לשלם מעות כיון שאין מכת מדינה במעות.
- ספק האם הוי מכת מדינה א: נשדף מהשדות שמסביב רק תלם אחד (על פני כולה) שסמוך לה.
- ב. נשדפו השדות שמסביב חוץ מתלם אחד (על פני כולה) שסמוך לה.
- ג. בינו לשדות שנשדפו הפסיק שדה בור, או אספסתא, או זרע אחר. הפסיק חיטים לגבי שעורים, האם הוי כזרע אחר או לא.
- ד. כל העולם בשדפון ושלו בירקון, או שכל העולם בירקון ושלו בשדפון.
- קיבל לחיטין וזרע שעורין או מין אחר - חייב אף במכת מדינה, דא"ל נתפללתי למין זה והייתי נענה.
- מוכר שדה בזמן היובל יכול לפדות בתוך שנתיים;
- שנת מכת מדינה - עולה מן המגין, דכתי' "במספר שני תבואות" שנים שיש תבואה בעולם.
- שביעית - אינה עולה מן המגין, דלא מיקרי שנת תבואה דהוי אפקעתא דמלכא. ומ"מ עולה לו מן הגירוע, דחזי למישטח בה פירי.
- רועה שהניח עדרו ובא לעיר ובא ארי ודרס ואילו היה שם לא היה יכול להציל - פטור, ולא אמרינן דהיה מתקים בו "גם את הארי ואת הדוב הכה עבדיך".

- חכר שדה ויש מכת מדינה, לרבי- זורעה פעמיים, דב' פעמים הוא חזקה. לרשב"ג- ג' פעמים דג' הוא חזקה. וה"מ זורעה וצמחה ואכלה חגב, אבל לא צמחה כלל; בחיטין ושיפון; זורע עד תחילת החורף. בשעורין וקטניות: לרש"י- תחילת אדר. לתוס'- עד תחילת שבט.
- מקבל שדה בקבלנות - נותן לבעלים את חלקם מתוכה - בין לקתה ובין השביחה.
- יין שהחמיץ מענבים טובים - אין נותן מתוכם כיון שמזלו גרם.
- כל מקום שעשתה שדה שליחותה, נותן לו כמה שהתנו אף שלקתה במה שגדל אח"כ.

קז

- מקבל שדה; בקבלנות: רשאי לזרעה גם במידי אחרוני, דליכחוש ארעא ולא ליכחוש מרא. בחכירות: לת"ק- רשאי לזרוע רק דברים שמכחישים פחות, דהיינו במקום קטנית חיטין, ובמקום חיטין שעורין.
- לרשב"ג- לא ישנה ממה שאמר לו, לרש"י- דאין טוב לקרקע שיזרע שנה שעורין ושנה חיטין.
- לתוס'- דאין טוב לקרקע שיזרע ב' שנים רצופין אותו דבר.
- התנה יהושע כשחילקו הארץ דרשין לקטוף עשבים משדה של אחר, ודוקא כשאין ראויין למאכל אדם. ומשדה פשתן - שרי לקטוף אף אם ראויין למאכל אדם, כיון שמפסידים לקרקע.
- ואם נתקשה שהפסיד כבר לקרקע אסור לקוטפו.
- אילן הסמוך למיצר: לרש"י- דינו כאילן שעל המיצר. לתוס'- לכו"ע שייך לבעל השרשין שע"מ כן הנחיל יהושע.
- אילן העומד על המיצר: לרש"י- לרב- אזלינן בתר מקום שנוטין השרשים. לשמואל- חולקין, דאין הולכים אחר שרשין.
- לתוס'- מיירי שהשרשין שויים באמצע ופולגתיהו רק אי אזלינן בכה"ג בתר נוף או לא.
- לרב- אזלינן בתר נוף (ודוקא הכא אבל בשני גינות כיון שכל השורשין אצל אחד לא אויל בתר נוף).
- לשמואל- לא אזלינן בתר נוף (ודוקא הכא אבל בשני גינות כיון שדרך למלאות בעפר אפשר דאזיל בתר נוף).
- בית הכסא: לכו"ע טוב סמוך לעיר.
- בית הכנסת: לרב- עדיף סמוך לעיר.
- לר' יוחנן- עדיף רחוק משום שכר פסיעות.
- שדה: עדיף רחוק משום עין הרע, אא"כ מוקפת בגדר שאז טוב לו שקרוב יותר.
- "והסיר ה' ממך כל חוליי"; לרב- עין הרע שרובן מתים בו (תוס': ולבני יוסף שאין עין הרע נגור שיחיו פחות).
- לשמואל- רוח, שכולם מתים ע"י רוח.
- לר' חנינא- צינה.
- לר' יוסי בר"ח- צואת האוזן והחוטם.
- לר' אלעזר- מרה שפ"ג חלאין תלוין בה (וכולן פת שחרית מצילה מהן).
- "ועבדתם את ה' אלוהיכם" - זו קריאת שמע.
- "וברך את לחמך" - זו פת שחרית.
- מכאן ואילך "והסירותי מחלה מקרבך"
- צריך לדקדק במדידת קרקע כיון שכל משהו ראוי לזריעת כרכום.
- אולם במדידת ד' אמות שליד אמת המים, לרש"י- אין צריך לדקדק להרחיבן.
- לתוס'- אדרבא צריך להשאיר הרבה מהן.

קה

- עצים שבשפת הנהר; לר' אמי- קוצצים כמלא כתפי בשני עבריו, כדי שיוכלו למתוח חבלים לספינה, והיינו ד' אמות; לתי' א' בתוס'- ד' מכל צד. לתי' ב' בתוס- ב' מכל צד.
- לר' נתן בר הושעיא- בעי ט"ז אמות.
- קיבל שדה מהמלך בטסקא;
- לרב יהודה- אפי' קיבל בין אחים (או שותפים) לא מסלקינן ליה.
- לרב נחמז- בין אחים מסלקינן, בין מצרנים לא מסלקינן, לרש"י- דלית ליה דינא דבר מצרא כלל.
- לתוס'- כיון שיכלו לקבל מהמלך ולא חשו.
- לנהרדעי- אפי' בין מצרנים מסלקינן, משום דינא דבר מצרא דכתי' "ועשית הישר והטוב".
- האידנא דכתבי פרסאי עד אמצע הנהר מסלקינן;
- י"א- דמייירי בבא אדם אחר לתפוס ומסלקינן כיון ששייך לראשון.
- י"א- דמייירי שהבעלים באים להחזיק הנהר דמסלקינן שלא יפריע לספינות (וכן דעת תוס').
- בר מצרא שהסכים שאחר יקנה, לרבינא- אין צריך לקנות מידו.
- לנהרדעי- צריך לקנות מידו ואם לא קנו מצי הדר ביה. « וכן הלכה.
- קנה קרקע במצרי אחר, אם קנה בחצי מחיר, אם מוזילים רק לו- יתן המצרן מחיר מלא כשלוקח ממנו.
- מוזילים לכולם- נותן המצרן חצי מחיר.
- אם קנה במחיר כפול; צריך ליתן לו כפול דאין אונאה לקרקעות.
- קנה קרקע באמצע קרקע חבירו - אם רואים שקנאה כדי שאח"כ יוכל לקנות את הקרקע מסביב (כגון בקרקע בינונית) מסלקינן ליה.
- מתנה; בלי אחריות - אין בר מצרא. עם אחריות - יש בר מצרא.
- בעכו"ם אין דין בר מצרא, כשקנה מעכו"ם - דא"ל ארי אברחי לך.
- כשמכר לעכו"ם - דעכו"ם אינו בר "ועשית הישר והטוב". ומ"מ משמתינן ליה עד שיקבל עליו כל נזק שיבוא מהעכו"ם.
- תוס': ואם עכו"ם נותן יותר כסף מישאל - מותר למכור לו ואין מקבל אחריות.
- אין דינא דבר מצרא: א. במשכנתא.
- ב. למכור במקום גרוע יותר או רחוק ולקנות טוב יותר.
- ג. ליתומין.
- ד. כשיש הפסק בין השדות וא"א להעביר שם תלם.
- תוס': ה. בבתים סמוכים, או בקרקע שאינו עומד לזריעה.
- לכרזא ולקבורה ולמזוני - א"צ הכרזה. תוס': והיינו לצורך אלמנה, דליתומין אף פעם א"צ הכרזה.
- לקבורה - א"צ הכרזה. תוס': וקמ"ל שאם לוו וקברו דא"צ אח"כ הכרזה.
- בדינא דבר מצרא אין קדימה לקרובים וכדו'.
- ובמקום ששניהם מצרנים: לרש"י- אין קדימה.
- לתוס'- יש קדימה.
- כשאינם מצרנים: עדיף למכור; א. לת"ח. ב. לשכן. ג. לקרוב. ושכני העיר עדיפי משכני שדה.
- כסף צרור עדיף. וכן כסף שמשקלו טוב יותר.
- מצרן שאין מביא כסף מזומן, אם הוא אמיד - מחכים שיביא.
- אם הוא לא אמיד - אין מחכים ואין דינא דבר מצרא.
- בעל הקרקע מעכב מבעל הבית שע"ג, לרש"י- שימכור לו את הבגין.
- לתוס'- שימכור לו עציו ואבניו.

קט

- מקבל שדה בקבלנות- רשאי לזרוע פשתן דגם הבעלים מרויח בזה.
- בחכירות- לא יזרע פשתן דמכחיש לקרקע, ובקיבל לז' שנים רשאי לזרוע פשתן בשנה א'.

- מקבל שדה; קורת שיקמה: אין לו, דלוקח ז' שנים עד שיגדל. אא"כ קיבל לו' שנים דזורע בשנה א'.
שבת שיקמה (שגדלה ונתרחבה): לאביי- יש לו.
לרבא- אין לו.
- ומודה רבא בקונה שדה וחזרה ביוכל דיש לו שבח שיקמה.
- אף לרבא דאין לו, אם ירד על דעת השבח - יש לו.
ירד על דעת לקצור את השבח - אין לו אלא דמי עצים.
- תוס': ובמקום שאין ניוזקין יכול ליטול את מה שגדל וליטוע במקום אחר.
- אין בני הארים ממשיכים לעבוד כשהם כמה, כיון דסמכי אהדדי ויפסידוהו.
- אריס שאמר אם אפסיד אסתלק: לרב יהודה- מסתלק בלי שבח.
לרב כהנא- נוטל שבח.
- אמר אסתלק בלא שבח: לרב יהודה ורב כהנא- מסתלק בלא שבח.
- לרבא- הוי אסמכתא, ומנכה את ההפסד מחלקו.
- היכא דהוי פסידא דלא הדר הוו כמותריין ועומדיין ומסלקינן להו בלא התראה (ויסימנן: מס' ט"א"ש);
- א. מקרי ינוקא, לרש"י- דשבשתא כיון דעל על.
לר"י- דאותה שעה שמלמד להם טעות לא תחזור לעולם.
- ב. שתלא (נוטע כרמו למחצה), דאין הנטיעות גדלות כמו שהיו ראיות לגדול (תוס').
- ג. טבחא (שוחט).
- ד. אומנא (מקו דם).
- ה. ספר מתא.
- שתל שרוצה להפסיק באמצע עבודתו - מפחית משכרו מה שצריך עתה ליקח אריס.
- גפן שהזקינה - נוטל השתלא חצי ככל שתלא, דבהכי אורחיה.
- שטפא נהר - נוטל רבע כשתל שמסתלק שלא בזמנו, דלאו אורחיה שנהר שוטף.
- משכון שמשתמש בו ונפרע בו, כשמשכן פרדס והזקין; לאביי- הוי פירא ולוקח המלוה את העצים.
לרבא- הוי קרן וילקח קרקע והמלוה משתמש.
- ומודה אביי בהזקינו שלא בזמנו דהוי קרנא.
- וכן הדין באשה שנפלו לה עצים בירושה לאחר שניסת והזקינו, דהוי נכסי מילוג ובעל אוכל פירות.
- תוס': וכשהזקינו ועדיין עושין מעט פירות; לרבנן- הדין כנ"ל הואיל ובקרוב יפסיקו.
לר' יהודה- לא ימכור הבעל משום שבח בית אביה.

קי

- קרקע ממושכנת כשהמלוה אוכל פירות, מלוה אומר קבענו לג' שנים ולוה אומר ב' - לוה נאמן דקרקע בחזקתו. קרם מלוה ואכל הפירות: לרב יהודה- קרקע בחזקת הלוה ומוציא ממנו.
- לרב כהנא- פירות בחזקת אוכליהן קיימי, דכיון שאפשר לברר לא מטריחים את הב"ד להוציא מידו דשמא יצטרכו לחזור ולהוציא.
- לוה אומר ג' שנים ומלוה אומר ה' ואין שטר בידו;
לר' יהודה- מלוה נאמן במיגו שיכול לומר לקוח.
- לר' זביד ור' עיריא- אין מלוה נאמן, דכיון שרגיל ליהור בשטר ע"כ שמחביאו וכתוב בו ג'.
- במשכנתא דסורא, שהמלוה אוכל פירות - תיקנו חכמים שהלוה נותן טסקא (מס למלך) ועי"ז לא יוכל המלוה להחזיק ולומר לקוחה היא בירי. ואם אין הלוה נותן טסקא עליו למחות. אם לא מיחה - הפסיד.
- למסקנת התוס', גם להו"א בגמ' פשוט שיש חזקה גם במשכנתא דסורא, אלא דבעי' מה תקנה יעשה.
- אריס אומר למחצה ירדתי ובעה"ב אומר לשליש הורדתי;
אם דרך לרדת למחצה: לר"ג- אריס נאמן.
- לרב יהודה- בעה"ב נאמן, דאי בעי אמר שכירי ולקיטי הוא ולא היה נותן לו כלום.
- אם דרך לרדת לשליש: לכו"ע בעה"ב נאמן.

- אפותיקי: יתומין אומרים אנו השבחנו ושלנו השבח ובע"ח אומר אני השבחתי - בע"ח נאמן, דהוא מוחזק כיון שעומד לפירעון. ומשלם ליתומים בכסף ולא בקרקע כדין יורד.
- קרקע שאינה אפותיקי: יתומין נאמנים. ואי מסיק כשיעור ארעא ושבחא- גובה גם השבח.
- וכשמסיק רק שיעור ארעא- נתן ליתומין קרקע בשיעור השבח, למ"ד לוקח מצי מסלק לבע"ח בדמים.

ק"א

- אין בו משום כל תלין:

- א. לאחר בוקר ראשון, מיתורא ד"לא תלין... עד בוקר".
 - ב. בעשה שליח לשכור לו פועלים.
 - ג. בסורא, שיעודים הפועלים שיהיה לבעה"ב מעות רק ביום השוק, ובכולם עובר בכל תשאה (ובסורא עובר לאחר יום השוק), דכתי' במשלי: "אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך". תוס': ולא עובר בכל תשאה אם עסוק במלאכה אחרת.
 - ד. אם לא תבעו, דכתי' "אתך" לדעתך.
 - ה. אם לבעה"ב אין מעות, דכתי' "אתך" שיש אתך.
 - ו. אם אמר לחנוני או שולחני לשלם לפועל, דכתי' "אתך".
- שכיר יום - גובה כל הלילה, דשכירות משתלמת בסוף. וכן שכיר לילה גובה כל היום.
 - שכיר שעות - אם סיים עבודתו ביום שכרו כל היום. סיים בלילה; לר' יהודה - שכרו כל הלילה.
 - לר' שמעון - שכרו כל הלילה וכל היום, לרש"י - שהיום הולך אחר הלילה.
 - לתוס' - דלינה משמע כל הלילה.
 - וכן פליגי בשכיר שבת או חודש וכדו' שסיים בלילה.
 - עושק וגזל דכתי' בשכר שכיר (דגזל ממש ילפי' מריבית ואונאה);
 - לרב חסדא - לך ושוב זהו עושק, יש לך בידי ואיני נותן זהו גזל. ונדחה.
 - לרב ששת - נתתיו לך זהו עושק, יש לך בידי ואיני נותן זהו גזל. ונדחה.
 - לאביי - לא שכרתיך מעולם זהו עושק, נתתיו לך זהו גזל.
 - לרבא - זהו עושק זהו גזל, וחלקן הכתוב לעבור עליו בשני לאוין.
 - "לא תעשוק שכיר... מאחיך" - פרט לעכו"ם. וכתו' "רעך", דחד לעושק שכיר וחד לגזילה ממש.
 - "או מגרך" - לרבות גר צדק. תוס': אן דאל"כ הו"א "מאחיך" ממובחר שבאחיך.
 - אן דאל"כ הוי דרשי' "מאחיך" ולא כל אחיך.
 - כתי' בחומש דברים: "לא תעשוק שכיר... אשר בארצך" לרבות כל שבארצך דהיינו שכר בהמה וכלים.
 - "בשעריך" לרבות אוכל נבילות, דהיינו גר תושב (קיבל לא לעבוד ע"ז).
 - לתנא קמא - עובר בגר תושב ובבהמה וכלים על "ביומו תתן שכרו" דסמיך לקרא דלעיל, וכן עובר בהם בקראי דויקרא (לא תעשוק, ולא תגזול, וכל תלין) דילפי' שכיר שכיר מקרא דחומש דברים.
 - לר' יוסי בר"י - לא ילפי' שכיר שכיר. ו"ביומו תתן שכרו" ליכא בבהמה וכלים דכתי' "כי עני הוא" ובהמה וכלים אינן בעשירות ועניות.
 - לר' ישמעאל - לא ילפי' שכיר שכיר. ובבהמה וכלים עובר בקראי דויקרא, מיתורא ד"אתך" לרבות כל שפעולתו איתך, משא"כ גר תושב דכתי' "רעך".
 - תוס': איכא לאוי דשכיר בחו"ל ולא ממעטינן מ"בארצך", דחובת הגוף היא.
 - איכא כל תלין אפי' בשכרו לאשכול אחד. תוס': וקמ"ל אף שרגילין להשכיר ליום וחצי יום ולא לשעות.
 - או קמ"ל דעובר אפי' שאכלו לאותו אשכול.
 - לר' יוסי בר"י: לרש"י - ילפי' לה מדכתי' "אתך".
 - לתוס' - ילפי' לה מיתורא ד"שכיר", דהו"ל למכתב 'לא תלין פעולתו אתך'.
 - לר' ישמעאל: ילפי' לה מדכתי' "ואליו הוא נושא את נפשו" כל ששיעבר עצמו עליו.

ק"ב

- בעה"ב שהכניס חנוני במקומו לפרוע לפועל, לר"ב ששת – אם לא נתן החנוני, אינו חוזר אצל בעה"ב.
- לפ"י א' בתוס' – מיירי בסתמא, ופליגי אם הוי כפירש הפועל להדיא שפוטר אפי' לא יתן לו החנוני א"ד הוי כפירש שפוטר רק אם יתן.
- לפ"י ב' בתוס' – מיירי שפירש אם לא יתן אחזור אליך, ופליגי כל זמן שלא חוזר בו חנוני אם יכול לחזור על בעה"ב.
- לפ"י ג' בתוס' – לכו"ע חוזר, ופליגי לענין כל תלין כשחוזר בו ביום הראשון, דלר"ב ששת כיון שניתק שעה אחת ממנו לא חוזר איסור כל תלין.
- תוס': מחילה אינה צריכה קנין. ומ"מ פשרה צריכה קנין, דדמי למחילה בטעות.
- נפשט שאיכא כל תלין בקבלנות; אן כמ"ד אין אומן קונה בשבח כלי.
- אן באגריה לביטשי (מעה לדריכה), לרש"י – דהוי שכיר ולא קבלן.
- לתוס' – דליכא שבח כלי.
- תוס': אן בשליחא דאיגרתא, דליכא שבח כלי.
- שכיר בזמנו – נוטל, דבעה"ב טרוד בפועליו (תוס': והוי כאיני יודע). ונשבע כדי להפיס דעתו של בעה"ב.
- וה"מ בנחלקו אם שילם, אבל בנחלקו כמה קצין, הממע"ה, דקציצה מידכר דכיר.
- תוס': וה"מ ששכרו בעדים, אבל בלא עדים נאמן לומר שפרע במיגו דלא שכרתיך מעולם.
- וה"מ לת"ק דנשבע ונוטל אף בכופר הכל, אבל לר' יהודה רק במורה במקצת.
- עבר זמנו – אינו נשבע ונוטל, דחזקה אין בעה"ב עובר משום כל תלין וחזקה אין שכיר משהא שכרו, משא"כ גבי שכיר דאיכא חדא חזקה דאינו עובר משום כל תגזול.
- תוס': שכר בזמנו נשבע ונוטל, אפי' אם לבעה"ב אין הרבה פועלים ולא טרוד, דלא פלוג.
- תוס': בנחלקו כמה קצין – הממע"ה לת"ק, אבל לר' יהודה אף זוה הפועל נשבע ונוטל.
- לפ"י א' בתוס' – מיירי בשכרו בעדים, אלא שלא שמעו הקציצה או ששמעו ושכחו.
- לפ"י ב' בתוס' – מיירי בשכרו שלא בעדים, ולא נאמן בעה"ב במיגו דלא שכרתיך מעולם דכיון שהודה במקצת לא יכול היה להעזי ולכפור. אבל בעדים הרגילות היא שיוודעים וזוכרין הקציצה.

ק"ג

- תוס': חזקה של בעה"ב שאינו עובר בכל תלין אינה חזקה טובה, אא"כ מצטרף לזה חזקה דשכיר שאינו משהה שכרו.
- עבר זמנו ויש עדים שתבעו כל זמנו – יום אחד לאחר זמנו נתנו לו חכמים לישבע וליטול.
- "בחזון תעמוד, והאיש (שליח ב"ד), (ו)אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה". בעל חוב – לא יכנס לביתו ליטול משכון (לא יחבול), ולא יטול בשוק (לא ינתח) שמא יכנס לביתו. שליח ב"ד – לתנא א' – ינתח ולא יחבול, ד"והאיש" קאי ארישא דבחזון תעמוד. וכן לשמואל.
- לתנא ב' – אף יחבול, ד"והאיש" קאי אסיפא דקרא.
- בערכין – לכו"ע מסדרין, דהיינו שגזבר הבא למשכנו משיר לו (ולא לאשתו ובניו) כדי חייו לפי מה שהורגל, וכגון מטה (לאכול) ומטה ומצע (לישון).
- כבע"ח – פליגי אם מסדרין כדלקמן. ולמ"ד מסדרין, אם היה לבוש בגד ששוה מאה מנה; לת"ק – מפשיטין אותו ממנו לפרוע לבע"ח ונותנין לו בר הראוי לו.
- לר"ע – אין פורע ממנו, דכל ישראל בני מלכים וראויין לאותה איצטלא.
- "ולך תהיה צדקה"; לרש"י – שמוטל על המלוה להפרנס את הלוה ולסדר לו את הראוי לו.
- לתוס' – גם בכגד של מאה מנה שייך צדקה (לר"ע) שלא מונע התענוג שהורגל בו.

ק"ד

- בערכין נידון לפי השגת ידו כעת, ואפי' העשיר אח"כ פטור. משא"כ בהקדש שאם העשיר ישלים.
- תוס': ק"ו מבטל היקש (או גז"ש) אם אפשר להעמיד את ההיקש בדבר אחר.

- בע"ח: לברייתא: מסדרין לו, דילפי' מערכין, או בק"ו, דבערכין אין מחזירין ומסדרין. או מיכה מיכה מערכין.
- לרשב"ג: אין מסדרין, דכתי' "ואם מך הוא" ולא בע"ח. « וכן הלכה (תוס').
- למתני': לרש"י- מסדרין, מהא דס"ל דמחזיר לעולם (כסות יום ביום וכדו').
- לר"ת- אפשר דאין מסדרין, דפלוגתא אי מסדרין הוי בנטל בתורת גבייה, אבל אם נטל בתורת משכון לכר"ע מחזירין.
- הקדש: לאילפא- אין מסדרין, ק"ו מבע"ח שמחזירין משא"כ הקדש דא"צ צדקה.
- לר' יוחנן- מסדרין, דכתי' "נדר בערכך" הקיש נדרים לערכין.
- לאילפא הקיש נדרים לערכין לומר שגם בהקדש (בדק הבית ותוס') נידון בכבודו, דהיינו שאם אמר דמי ראשי עלי נותן דמי כולו כיון שהנשמה תלויה בו. ובערכין נידון בכבודו מרכזי' "ערכך נפשות".
- למ"ד מסדרין לפי' מ"אם מך הוא" שיהא במכותו מתחילתו ועד סופו;
- לרש"י- שאם בשעה שהעריך היה עני והעשיר קודם שהעריכו הכהן - נידון כעשיר.
- לתוס'- למעוטי עני והעשיר וחזר והעני, דנידון כעשיר. והוי כר' יהודה בערכין, דלרבנן נידון כעני.
- איכא מ"ד דאליהו הוא פינחס, ואם כן אליהו היה כהן.
- ומ"מ נכנס לבית הקברות, משום שלרשב"י קברי עכו"ם אין מטמאין באוהל, דאינן קרויין אדם.
- תוס': ומשום שרוב ארונות יש בהן פותח טפח.
- תוס': ומ"מ קבר את ר"ע, משום שצדיקים אין מטמאין.
- ומשום שהיה מת מצוה, דפחדו לקוברו כי היה מהרוגי מלכות. וזהו עיקר טעמו.
- ומ"מ החיה את בן האלמנה, שהיה לו ברור שיחיהו ומותר משום פיקוח נפש.
- משכון: א. יש להחזירו כל יום (כסות יום ביום וכדו'), לת"ק- לעולם.
- לרשב"ג- לאחר ל' יום מוכרו ונפרע ממנו.
- ב. מחזיר רק ללוה עני, אבל לעשיר א"צ להחזיר.
- ג. מחזיר רק במשכנו שלא בשעת הלואה, אבל אם משכנו בשעת הלואה א"צ להחזיר.
- ד. אסור למלוה להשתמש בו, שאם משתמש הוי ריבית.

קָמוּ

- ממשכן א"ע ש'מחזיר - שלא תהא שביעית משמטתו, ושלא יעשה מטלטלין אצל בניו (דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבע"ח).
- תוס': וחוזר וממשכן - כדי שלא יוכל הלוה לכפור, וכדי שימהר לפרוע דמתבייש כשחוזר לו כל יום.
- "לא תחבול בגד אלמנה"; לר' יהודה- בין עניה בין עשירה, דלא דריש טעמא דקרא.
- לר' שמעון- אסור רק עניה, דדריש טעמא דקרא, שכיון שיוצא ונכנס אצלה להחזיר הרי הוא משיאה שם רע בשכנותיה.
- "ולא ירבה לו נשים"; לר' יהודה- אם אינן מסירות ליבו מותר, דכתי' בקרא טעמא ד"ולא יסור לבבו".
- לר' שמעון- אסור אפי' אחת שמסירה, מיתורא "דלא יסור לבבו" דבלא"ה דריש טעמא דקרא.
- תוס': לא יחבול דאלמנה ודאוכל נפש (ריחים ורכב) בא לאסור גם ניתוח (בשוק), ואפי' שליח ב"ד.
- חבל ריחים (התחתונה) ורכב (העליונה);
- לרב הונא- לוקה ג', משום ריחים ומשום רכב ומשום כי נפש הוא חובל. ואע"ג ד"כי נפש הוא חובל" אתא לשאר כלים של אוכל נפש;
- לרש"י- מ"מ אתא גם לריחים ורכב, דאין להוציאם ממשמעותו.
- לתוס'- דילפי' שאר כלים מריחים ורכב ולא הוי ב' כתובים הבאים כאחד דאיצטריכו לחייב עליהם משום ב' כלים.
- לרב יהודה- לוקה ב', ו"כי נפש הוא חובל" אתא לשאר כלים. « ותניא כותיה.
- תוס': וחייב משום ריחים ומשום רכב אפי' בהתראה אחת, דכב' התראות חייב ב' אפי' בריחים וריחים.

- חבל ריחים או רכב - לוקה (ולר"ה לוקה ב'). תוס': ואע"ג דבלאו אחד נאמרו, מ"מ חייב על כ"א בפני עצמו; או משום דכתי' "וְרֹכֵב" (בקמץ ולא בשוא) דהוי כאילו כתי' "או" לחלק.
- או משום דאי חייב רק בשניהם ביחד הו"ל למכתב רק ריחים דמשמע שניהם יחד.
- אכל פסחו נא ומבושל; לרבא - לוקה ג', משום נא ומשום מבושל ומשום כי אם צלי אש.
- לאביי - לוקה ב', או משום דאין לוקין על לאו שבכללות.
- או משום דקרא ד"כי אם צלי אש" אתא לחייב על נא ומבושל רק בשעה שהוא בקום אכול צלי.
- תוס': ונפק"מ, דאי משום שאין לוקין על לאו שבכללות - תרתני לא לקי אבל חדא מיהא לקי;
- לרש"י - וכגון בחי או מבושל בחמי טבריא.
- לתוס' - כגון שהתרו בו רק משום "כי אם צלי אש". אבל בחי ומבושל בחמי טבריא אינו לוקה כלל.

קמז

- חבל כלי של ב' פרקים, וכגון זוג (לרש"י - של ספרים. לתוס' - לחתוך ירק) או צמד של פרות (לרש"י - ב' פרות עם צמדן. לתוס' - צמד בלא פרות) - חייב שתיים; לרש"י - ואפי' לר"ה, דאכל חד קאי "כי נפש הוא חובל".
- לתוס' - דוקא לרב יהודה, אבל לר"ה או שחייב א' ד"כי נפש הוא חובל" או שחייב ג' אם יש ליתן בהן לאו דריחים ורכב.
- תוס': אסור לחבול כלים שעושין בהן אוכל נפש, אבל אוכלים עצמן מותר לחבול.
- חבל סכין של בשר; לאביי - יחזיר, דאסור לחבול כלי אוכל נפש. תוס': והוי זכיה בטעות שאם היה יודע שאסור לא היה חובל.
- לרבא - א' צ' להחזיר, דנשבע ונטל עד כדי דמיו במיגו דלקוחה היא בידו. ואינה עשויה להשאיל ולהשכיר כיון שהיא נפגמת.
- תוס': ספרים עשוין להשאיל ולהשכיר, ומ"מ המכיר ספריו ביד אחר ולא יצא לו שם גניבה בעיר - אינו נאמן לומר נגנבו לי במיגו דהשאלתים; או משום דמיירי במכירים שבעל הספרים אינו רגיל להשאילן.
- או משום דהוי כמ"ד מיגו להוציא לא אמרינן.

פרק עשירי - הבית והעלייה

- ב' אחין שחלקו בבית ועלייה, ונפלו - חולקין בעצים ובאבנים ובעפר.
- ולא אמרינן הממע"ה; או דמיירי שנפלו לחצר של שניהם או לרה"ר.
- או אפי' בחצר של אחד מהן, אלא דשותפין בכה"ג לא קפדי אהרדי.
- ומיירי שנפלו בלילה, ופניניהו בני רה"ר ואזלו לעלמא, דא"א לדעת אי בחבסא נפיל אי בחבטא.
- אם אחד מכיר אבניו (שלימות) - נוטלן. ולמ"ד ברי ושמא לאו ברי עדין, מיירי שיש עסק שבועה דמודה במקצת. והשני נוטל כנגדן שלימות, ונפק"מ: או למלבנא רווחא, שיש לבנים רחבות יותר.
- או לטינא דמעבדא, שיש טיט שמעובד ומגובל יותר.
- שכר עלייה מבעה"ב ונפחתה - יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העלייה.
- לרב - ה"מ בנפחתה ברובה, אבל פחות מזה לא, דאדם דר חציו למטה וחציו למעלה.
- לשמואל - אפי' נפחתה רובה, דאין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה.
- וכן פליגי בבית הברד שגינה על גביו ונפחתה, האם אדם זורע חציו למטה או לא.
- וה"מ בא"ל עלייה זו שע"ג בית זה אני משכיר לך, דשיעבד הבית לעלייה, אבל בא"ל עלייה זו הפסיד, ובא"ל עלייה סתם יכול לתת לו עלייה אחרת.
- תוס': וה"מ בשוכר, אבל באחין שחלקו אין על התחתון לבנות תקרה.

ק"ז

- ספקות: א. כשהשוכר יורד ודר בתחונה, האם בעה"ב יוצא בע"כ או שדרין שניהם ביחד.
- ב. האם נכנס השוכר מהגג שמשם נכנס לעלייה, או מהפתח דלא קיבל ע"ע עלייה וירידה.
- ג. ב' עליות זו ע"ג זו ואיפחית תחונה, האם יעלה לעליונה או שירד לבית. תוס': ומיירי שא"ל עלייה שע"ג בית זה אני משכיר לך, אבל בא"ל עלייה שתחת עלייה זו יורד בעליונה.
- נפחתה מעזיבה ונוול מים על התחתון; לרבנן - העליון מתקן, דעל המזיק להרחיק עצמו.
- לר' יוסי - התחתון מתקן, דעל הניזק להרחיק עצמו.
- ומיירי שניזק כנגד מקום רחיצת העליון, דאל"כ מוה ר' יוסי בגירי דיליה.
- שכר עלייה מבעה"ב ונפחתה; לרבנן - תחתון מתקן תקרה ומעזיבה, דמעזיבה אחזוקי תקרה הוא.
- לר' יוסי - העליון נותן את המעזיבה, דמעזיבה אשווי גומות הוא.
- אחין שחלקו בבית ועלייה ונפלו ובעה"ב אינו רוצה לבנות;
- לתנא קמא - בעל העלייה בונה את הבית ודר בו עד שיתן לו את יציאותיו.
- לר' יהודה - אם דר בבית צריך לשלם לבעה"ב, לרש"י - דאם לא הרי מיחזי כריבית.
- לתוס' - דהוי זה נהנה וזה חסר (שחרוריתא).
- אלא מקרה את העליונה, לרש"י - ויושב בבית, דכיון שהעלייה מוכנה אינו נהנה.
- לתוס' - ויושב בעלייה, דבבית נהנה שא"צ לעלות.
- בית ועלייה שנפלו ואין להם כסף לבנות (לרש"י) - ובעל הבית רוצה למוכרה. לתוס' - ורוצים לזרעה;
- לר' נתן - תחתון נוטל ב' חלקים ועליון שלישי. « וכן הלכה, דעלייה מפחיתה מימי קיום הבית שלישי.
- לאחרים - תחתון נוטל ג' חלקים ועליון רביע.

ק"ח

- זמן ב"ד ל' יום. ונפק"מ: ¹לזמן שנותנין לקון אילן וכותל שנוטה ליפול. תוס': ²לפרוע חוב. ³לרשב"ג עד ל' יום מחזיר משכנו.
- נפל כותלו לחצר חבירו והפקירו - לא נקנה לבעל החצר בע"כ.
- הסכים בעל החצר לקנותו - חצירו אינה קונה לו, דאינו מתכוין לקנות אלא להשתמט.
- הסכים לקנותו ופינהו - קנהו, ובעל הכותל אינו יכול לחזור בו.
- שכרו בשלו והראהו בשל חבירו - נותן לו שכרו משלם.
- שכרו להגביה הפקר - נותן לו שכרו משלם, דיד פועל כיד בעה"ב ושכרו עליו.
- שכרו לשמור הפקר - א"ל טול מה שעשית בשכרך, דהבטה בהפקר לא קני ואין שכרו עליו.
- תוס': שכרו לעשות בשל חבירו - יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך.
- שומרי ספיחים (שעורין לעומר או חטין לשתי הלחם) בשביעית; לר' יוסי - נוטלין שכרן מתרומת הלשכה.
- לר' יוסי - שומרים בהתנדבות בלבד.
- או דפליגי אם הבטה בהפקר קני ואם לא יקבל שכר נמצא שעומר ושתי הלחם אינן באין משל ציבור.
- או דלכו"ע הבטה בהפקר קני, ופליגי אם חיישינן שמא לא ימסרם יפה.
- או דלכו"ע הבטה בהפקר לא קני, ופליגי אם חיישינן לבעלי זרועות וע"י שנותנין שכרו יוצא קול שהן של הקדש ולא יקחווה בזרוע לעצמם.
- בשעת הוצאת זבלים; לר' יהודה - מותר להשהות זבל ברה"ד (שיהא נישוף ברגלים), ואם הזיק פטור.
- לתנא קמא - אע"ג שמותר להשהות, אם הזיק חייב.
- למתניתין - אסור להשהות, ואם הזיק חייב.
- וכן פליגי ת"ק ור"י בכ"מ שיש רשות והזיק, ובגון פותקין ביבותיהם וגורפין מערותיהן בחורף.
- ובגון הניח נר חנוכה בחוץ ועבר גמל והדליק בירה.
- ובגון שהעמיד תנור בעלייה ע"ג מעזיבה של ג' טפחים.
- תוס': ובגון אותה שעה קטנה שמותר להשהות זבל לכו"ע, ואפי' שלא בשעת הוצאת זבלים.

- פועל בנין שנפלה האבן מידו: חייב (אם הזיקה או החזקה), דאדם מועד לעולם. נפלה לאחר שהניחיה בבנין: בקבלנות - כל הפועלין שהיו שותפין (חצב, סתת, וכר) חייבים, שכ"א קיבל ע"ע לשמור עד הסוף. בשכירות - האחרון חייב, שכ"א אחראי על פעולתו בלבד.

קיט

- שתי גנות זו על גב זו והירק בינתים - עיקרו (השורשים) הוי של עליון. נופו; לר' מאיר - של עליון, דשדי נופו בתר עיקרו כיון שיונק ממנו. לר' יהודה - של תחתון, שמונח על אורו, ולא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו. לר' שמעון - כל שהעליון יכול לפשוט ידו וליטול הוי שלו, והשאר של תחתון. « וכן הלכה. וספק בעליון מגיע לנופו ולא לעיקרו או להיפך. וכן פליגי לגבי מקח וממכר ביצ ענף מן הגזע, דלר"מ הוי לבעל הקרקע ולר"י לבעל האילן. וכן פליגי לגבי ערלה ביצא ענף מן הגזע, דלר"מ חייב בערלה ולר"י פטור. • שבור מלכא' דהכא; לרש"י - מלך פרס. והיה בקי בדינים. וכן לתוס'. וי"א - שמואל.

סליקא לה מוסכת בבא מציעא